

STICHTING IN DEN SCHERMINCKEL

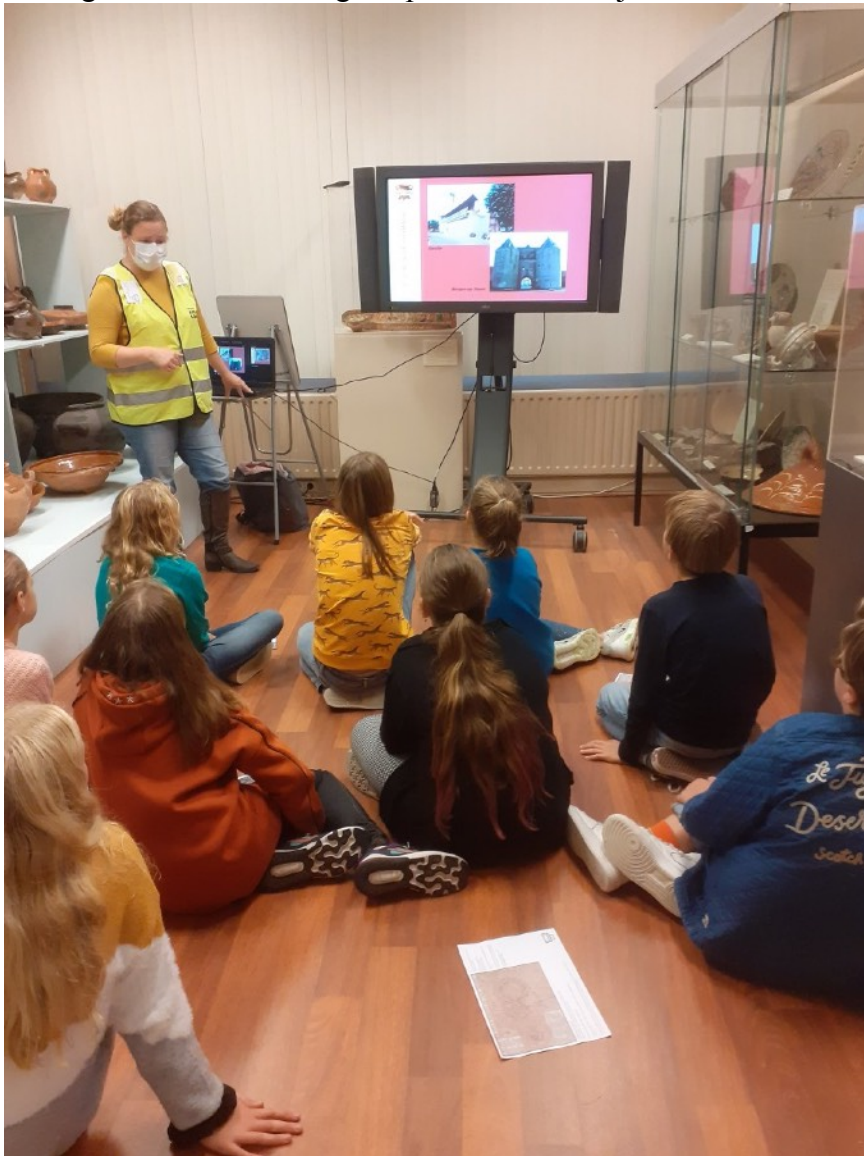
ARCHEOLOGIE-NIEUWSBRIEF 03

FEBRUARI 2021

EERSTE SCHOOLKLASSEN RONDGELEID IN DE “VERBORGEN VESTING”.

In oktober 2020 zijn de eerste schoolklassen rondgeleid in de Verborgene Vesting onder het nieuwbouwcomplex “Hof van Asselbergs”. Drie klassen van basisschool Sancta Maria beten de spits af.

Eerst kregen de kinderen in de expositieruimten van SIDS in het oude politiebureau met behulp van PowerPointpresentatie een uitleg over het ontstaan en de werking van vestingsteden en over Bergen op Zoom in het bijzonder.

Daarna konden ze in kleine groepjes met een oude kaart ontdekken en vragen beantwoorden over hoe hun huidige leefwereld (school en omgeving) is gelegen binnen de vesting, waarvan ze later op de ochtend de resten ondergronds zouden zien.

Vervolgens gingen de klassen –voor de gelegenheid gekleed in gele (archeologie)hesjes –lopend naar de Verborgene Vesting.

Een enkeling vond het toch wel wat griezelig om in het onbekende donker af te dalen, maar zodra de presentie op de beeldschermen was gestart keken ze allemaal aandachtig naar de gebeurtenissen van 300 jaar geleden.

Foto's Stichting In den Scherminckel

Tijdens de uitleg en na afloop stelden de kinderen diverse vragen, waarvan de vraag “Hoe wordt je archeoloog?” ons goede hoop voor de toekomst geeft.

Helaas zijn door de verscherpte coronamaatregelen de schoolbezoeken op dit moment tijdelijk niet mogelijk, maar we hopen ze snel mogelijk weer te mogen hervatten.

ARCHEOLOGIE TOURS IN DE “VERBORGEN VESTING”

Juist voordat de sluiting wegens corona een feit werd, kon de SIDS ook nog drie Archeologietours geven in de “Verborgen Vesting”. Deze Archeologietours zijn specifiek gericht op (volwassen) doelgroepen die geïnteresseerd zijn in archeologie.

Daarbij werd eerst in de tentoonstellingsruimtes van SIDS in het Archeologisch Depot aan groepen van 10 bezoekers d.m.v. een PowerPointpresentatie een uitleg gegeven over het ontstaan en de groei van de vestingwerken.

Ook kunnen daar een twintigtal prenten uit de 18^e eeuw bekeken worden, waarop de belegering van de stad in 1747 door de Fransen is weergegeven. Ook zijn op deze prenten de vernielingen zichtbaar, die het bombardement met mortieren gedurende drie maanden toen hebben aangericht.

Vervolgens werd met de groep naar de “Verborgen Vesting” gewandeld en werd de audiovisuele voorstelling bekeken. Met natuurlijk aanvullende archeologische achtergrondinformatie en uitleg van de gids.

We hopen na het beëindigen van de coronamaatregelen de Archeologietours snel te hervatten.

EXPOSITIERUIMTEN IN OUDE POLITIEBURO WEER OPEN EN WEER GESLOTEN

Na de eerdere sluiting voor musea in november 2020 kon eind november de expositieruimte van SIDS in het voormalig politiebureau aan de Wassenaarstraat 61 gelukkig weer open.

Het plezier was van korte duur, want helaas moesten we enkele weken later wegens de toenemende besmettingen alweer de deuren sluiten.

We hopen nu zo snel mogelijk weer te kunnen openen op de woensdag- en zaterdagmiddagen.

[Archeologische tentoonstelling blijft open \(internetbode.nl\)](https://www.internetbode.nl)

TERUGBLIK OPEN MONUMENTENDAGEN 2020

Op zaterdag 12 en zondag 13 september 2020 waren de landelijke monumentendagen.

Het thema van deze Open Monumentendagen was ‘Leermonument’. SIDS sloot bij dit thema aan door in de expositieruimte aandacht te besteden aan de vele vondsten – zoals pispotten en hoornpitten – die in het verleden bij de opgraving van diverse leerlooierijen in de binnenstad van Bergen op Zoom zijn aangetroffen.

Maar daarnaast kan er natuurlijk ook geleerd worden van en over archeologie. Daarom was er ook aandacht voor de vele SIDS educatieve projecten en voor de archeologie als wetenschap.

De openstelling van de expositie van SIDS en van het Archeologisch Depot mochten zich een goede belangstelling verheugen. Ook in de pers werd er (met foto) aandacht aan besteed:

<https://www.bndestem.nl/bergen-op-zoom/open-monumentendagen-in-bergen-op-zoom-minder-mensen-meer-interesse~abc1f5f2/>

MAAND VAN DE GESCHIEDENIS

In oktober, de Maand van de Geschiedenis, worden in heel Nederland activiteiten georganiseerd. In 2020 was het thema voor deze maand “Oost-West”. Speciaal voor deze maand organiseerde SIDS een aantal exclusieve themarondleidingen ‘Oost-West aardewerk’ in het Archeologisch Depot. Naast het zeer bekende Bergse aardewerk, wordt namelijk tijdens opgravingen ook veel Duits aardewerk gevonden. In het Archeologisch Depot is goed te zien welk aardewerk in Bergen op Zoom is gemaakt en welk aardewerk afkomstig is van onze oosterburen en welke verschillende functies beide soorten aardewerk hadden.

Helaas moesten deze themarondleidingen last-minute geannuleerd worden vanwege de verscherpte maatregelen. Zodra de mogelijkheid hier weer voor is, zullen wij deze themarondleidingen nogmaals aanbieden.

STEPHAN OP DE RADIO

Naar aanleiding van de Maand van de Geschiedenis is eind september onze veelzijdige duizendpoot en voorzitter Stephan Asselbergs geïnterviewd door Omroep Brabant over deze maand en over SIDS. Het interview is te beluisteren via:

[https://soundcloud.com/elvira-adriaansen/omroepbrabanthradio-maandvdgesch-okt2020-stephan?](https://soundcloud.com/elvira-adriaansen/omroepbrabanthradio-maandvdgesch-okt2020-stephan?fbclid=IwAR3PtxYkny3MDoCmelKfCavBM3VgW_Pj2PVofMWNfLZcMuKXHCPmsurT4fw)

[fbclid=IwAR3PtxYkny3MDoCmelKfCavBM3VgW_Pj2PVofMWNfLZcMuKXHCPmsurT4fw](https://soundcloud.com/elvira-adriaansen/omroepbrabanthradio-maandvdgesch-okt2020-stephan?fbclid=IwAR3PtxYkny3MDoCmelKfCavBM3VgW_Pj2PVofMWNfLZcMuKXHCPmsurT4fw)

ELVIRA IN DE KRANT

Onze zeer gewaardeerde secretaris Elvira Adriaansen kreeg in de plaatselijke pers een verdiend artikel met foto over al haar inspanningen en activiteiten. Lees het terug op:

<https://www.facebook.com/Scherminckel/photos/a.343097059061502/3428941263810384/?type=3&eid=ARAKdVoAYtaE79PryixGDbTzqqi4nj4kAvj8noKmgS6nEa9mUh9iy6YIM6n5bE6ZD73BNbEbz-ezK-AP>

KOELE WATEREN: VERDWENEN WATER

Op 10 november opende in het Markiezenhof de expositie “Koele Wateren”, de tweede editie van de exposities in samenwerking met het Rijksmuseum en vier andere regiomusea. Helaas heeft deze mooie expositie door de maatregelen niet de belangstelling kunnen krijgen die zij verdiende.

In het kader van die “Koele Wateren” heeft In den Scherminckel in de hal van het oude politiebureau een kleine tentoonstelling ingericht van “Verdwenen water” in Bergen op Zoom. Wie weet nog waar de Vuilbeek was? Of de Stadsfontein of de Duintjes? Maar er was nog veel meer water in en om de stad: grachten, waterputten, de zijkanalen van de Grebbe, enz. Het is allemaal verdwenen.

Zodra de coronamaatregelen voorbij zijn, kom dan ontdekken waar het was!

Tevens heeft SIDS in het kader van “Koele Wateren” een Archeologische stadswandeling ‘Verdwenen water’ ontwikkeld, maar helaas kon ook deze meerdere malen niet doorgaan. Zodra ook dit weer mogelijk is, zullen wij deze Archeologische stadswandeling nogmaals aanbieden. U kunt dan alsnog met ons mee lopen en ontdekken waar vroeger water in de stad te vinden was, welk belang dit water had voor de stad en waarom dit water verdwenen is. En natuurlijk wat bij archeologische opgravingen is teruggevonden van al deze stadsgrachten, waterlopen, waterputten en waterbronnen.

ARCHEOLOGISCH NIEUWS UIT BERGEN OP ZOOM EN OMSTREKEN

Aan de Markiezaatsweg (Augustapolder) werd ten behoeve van woningbouw opnieuw onderzoek gedaan naast de eerdere opgraving van 2009. Destijds werden resten van drie gebouwen gevonden, daterend uit de 12de-13de eeuw: een kleine nederzetting aan de rand van het veen. In het nieuwe onderzoek kwamen nog meer sporen tevoorschijn, zoals een brede sloot die de nederzetting aan de zuidzijde omsloot. Mogelijk is die sloot in de 13de eeuw gegraven, toen men begon om het veen uit de polder (Oostmoer) af te graven. Om dat te kunnen doen, was een systeem van ontwateringssloten nodig. Helaas bevatte de sloot erg weinig vondstmateriaal.

In een onderzoek naast Lidl in Halsteren zijn aanwijzingen gevonden dat de omgeving ooit met veen was bedekt. Aan de westkant (kant van Lidl) was wel een drogere glooiing, maar er zijn geen bewoningssporen gevonden.

Op het binnenterrein van huize Sint Catharina is een oppervlak van 10 x 10 meter archeologisch onderzocht tijdens een bodemsanering. Er werd een lange muur gevonden uit de 15de of 16de eeuw, die in de 17de eeuw was hersteld. Op basis van eerdere studies zou het onderdeel van het Sint Margrietenklooster geweest zijn, waar omstreeks 1608 een pesthuis werd ingericht.

Er is niet dieper dan 1 meter gesaneerd, dus oudere (diepere) sporen zijn niet gevonden. Wel is met de grondboor dieper gekeken en dat leverde een bijzondere ontdekking op. Het ‘schone’ zand zit op die plaats meer dan 3,50 meter diep. Daarop heeft zich veen gevormd, dus vrijwel het hele Sint Catharinaplein was ooit met veen bedekt en dat liep zuidwaarts door tot de Grote Markt. Op het veen zijn sporen zichtbaar van bewoning, maar het is nog onduidelijk uit welke tijd. Daarop is door de wind een dikke laag stuifzand afgezet. Dat stuifzand is ook op andere plaatsen in de binnenstad gevonden en dateert uit de periode 1200-1250. Daarboven liggen dan de sporen en grondlagen van de middeleeuwse stad, vanaf 1250.

De ondergrond van het “Kartrientje” heeft dus de dikste archeologische lagen in de binnenstad.

KASTEEL VAN WOUW KRIJGT EEN NIEUWE GRACHT

Rondom het kasteel van Wouw keert het water terug.

Alvast mooie impressies zijn te zien op:

<https://www.bndestem.nl/roosendaal/na-400-jaar-keert-de-slotgracht-van-het-kasteel-van-wouw-terug-en-zo-ziet-dat-eruit~afed85c2/>

<https://www.zuidwestupdate.nl/news/8937/116/Historische-slotgracht-Kasteel-van-Wouw-wordt-in-ere-hersteld-gemeente-geeft-subsidie-van-1-3-miljoen-euro>

<https://www.internetbode.nl/regio/roosendaal/326949/nieuwe-ontwikkeling-rondom-kasteel-van-wouw-een-slotgracht>

NIEUWE NAAM EN LOGO VOOR AWN

De landelijke vereniging voor amateurarcheologen AWN heeft haar naam en logo gemoderniseerd. De nieuwe naam is AWN- Nederlandse Archeologie Vereniging.

[Vereniging van vrijwilligers in de archeologie \(awn-archeologie.nl\)](http://www.awn-archeologie.nl)

DIGITALE ZEEUWSE AMATEUR ARCHEOLOGEN DAG (ZAAD)

De Zeeuwse Amateur Archeologen Dag (ZAAD) is als jaarlijkse contactdag voor amateurarcheologen in Zeeland en daarbuiten een begrip. Inzet en enthousiasme van Zeeuwse en West-Brabantse vrijwilligers in de archeologie hebben tot belangrijke archeologische ontdekkingen en resultaten geleid. Al een aantal jaren is SID smet een delegatie aanwezig op deze ZAAD. Dit jaar kunt u de ZAAD vanuit uw eigen huis bijwonen, want de 21^e ZAAD vindt vanwege Covid-19 digitaal plaats op vrijdag 19 maart 2021.

Het programma bestaat uit een live-uitzending van 13 tot 14 uur. Aansluitend worden vijf lezingen beschikbaar gesteld, welke u aansluitend – of op een ander tijdstip naar keuze – kunt bekijken.

De ZAAD is gratis bij te wonen, aanmelding is wel verplicht en kan via onderstaande link. Ook kunt u hier nadere informatie vinden over het programma en de lezingen.

[Erfgoed Zeeland - Zeeuwse Amateur Archeologen Dag 2021](http://www.ergoedzeeland.nl/zeeuwse-amateur-archeologen-dag-2021)

FINANCIËLE PERIKELEN BERGEN OP ZOOM

Dat de gemeente Bergen op Zoom financieel in zwaar weer verkeert zal u niet zijn ontgaan. Grote bezuinigingen zijn aangekondigd en naar het zich laat aanzien zullen ook cultuur en erfgoed daaraan niet ontkomen. SIDS vreest dat gemeentelijke bijdrage van € 3.100,- in de gebruiksvergoeding voor de ruimten in het oude politiebureau geschrapt zal worden. Dat zou betekenen dat SIDS die ruimten niet langer zou kunnen blijven gebruiken en dat aldus amper zes jaar na het verlaten van de Gevangenpoort opnieuw een einde komt aan expositie van het opgegraven verleden van Bergen op Zoom en omgeving. Des te meer jammer nu uit het Markiezenhof de opstelling “Breekbaar Bergen” over de Bergse pottenbakkersnijverheid en de andere archeologische vondsten uit Bergen op Zoom (op de unieke 15^e-eeuwse bril met

glazen na) geheel verdwenen zijn. Hopelijk blijft het voor SIDS mogelijk om de tentoonstellingsruimtes te behouden, zodat de vele bijzondere en unieke archeologische vondsten uit Bergen op Zoom toch zichtbaar kunnen blijven voor het publiek.

NIEUWE ONTWIKKELINGEN

Bij het woord Malta denken we misschien aan een zonnige vakantiebestemming in de Middellandse Zee. En bij het woord Faro komt het zuiden van Portugal al gauw in beeld. Dat archeologen bij Malta direct denken aan het Verdrag van Valletta (Malta) uit 1992 zal wel bekend zijn, maar het Verdrag van Faro uit 2005 zal minder bekend voorkomen.

Misschien omdat Nederland dit verdrag nog niet ondertekend en nog niet geratificeerd heeft. Maar daar lijkt verandering in te komen.

Het Verdrag van Faro is gesloten tussen 25 landen die lid zijn van de Raad van Europa.

Het verdrag benadrukt de sociale waarde van erfgoed voor de samenleving en het belang van participatie van de samenleving bij erfgoed. Participatie dus. De burger betrekken bij erfgoed.

<http://romagazine.nl/de-geest-van-het-faro-verdrag-daalt-neer-over-nederland/23172>

De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed heeft opdracht gekregen te onderzoeken of het verdrag in Nederland kan worden ingevoerd. Daartoe zijn er door de Rijksdienst al diverse lokale projecten ondersteund. Ter ondersteuning stelde de minister van OCW de Erfgoedvrijwilligersprijs 2020 in. Ook de SIDS heeft daarvoor een inzending ingediend maar werd helaas niet genomineerd.

[Erfgoedvrijwilligersprijs - Erfgoedvrijwilligersprijs](#)

Op 4 december 2020 werd de prijs toegekend aan de werkgroep Oeffelt en Loerangel in Boxmeer die zich inzet voor het Maasheggen-landschap daar.

<https://www.cultureelerfgoed.nl/actueel/nieuws/2020/12/04/werkgroep-oeffelt-en-loerangel-wint-eerste-erfgoedvrijwilligersprijs>

U gaat in de komende jaren vast nog veel meer over dit Verdrag van Faro horen.

CURSUSSEN ON HOLD

De cursus Archeologie in Bergen op Zoom, die SIDS alweer voor het derde jaar zou geven aan cursisten van de Bergse Actieve Senioren (BAS), kon helaas niet doorgaan.

Ook de module Vondstdeterminatie, onderdeel van de School voor Geschiedenis van de Geschiedkundige Kring Bergen op Zoom, kon jammer genoeg geen doorgang vinden.

Gelukkig komt voor beide onderdelen van onze archeologische volwasseneducatie van uitstel geen afstel; de plannen voor het komend seizoen worden al uitgewerkt.

VRIJWILLIGERS ON HOLD

Door de coronamaatregelen ligt het werk van de vrijwilligers in het Archeologisch Depot stil.

We hopen dat dit snel weer opgestart kan worden, want er wachten nog genoeg potten en andere vondsten om gerestaureerd, gerubriceerd, getekend en/of gefotografeerd te worden.

Ook als binnenkort alle educatieve activiteiten en publieksactiviteiten weer opgestart kunnen worden, kan SIDS hierbij zeker nog enthousiaste vrijwilligers gebruiken!

Indien u interesse heeft om hier een bijdrage aan te leveren, dan vernemen wij dit graag via scherminckel@home.nl

HET 50-JARIG JUBILEUM VAN STICHTING IN DEN SCHERMINCKEL
DE SCHERMINCKEL ZIET ABRAHAM !

Op 3 maart 2021 bestaat Stichting In den Scherminckel 50 jaar!

Helaas kan daar om de bekende redenen op deze jubileumdatum niet de aandacht worden besteed die we zouden wensen. Heel jammer.

Maar toch zal deze datum niet ongemerkt voorbij gaan!

Op 3 maart a.s. - of kort daarna - kunt van de Scherminckel een interessante verrassing in uw brievenbus verwachten, waarmee wij u alvast veel plezier toewensen.

Later in het jaar zullen er in het kader van dit jubileum meer activiteiten ontplooid worden. U ontvangt daarover nog nader bericht.

TOT SLOT EEN VRIENDELIJK VERZOEK VAN ONZE PENNINGMEESTER

Onze penningmeester verzoekt u vriendelijk om uw jaarlijkse donatie van € 20,-- (meer mag natuurlijk ook, zeker in dit jubileumjaar) over te maken op bankrekening NL81 INGB0002395141 t.n.v. Stichting In den Scherminckel o.v.v. bijdrage 2021.

Namens onze penningmeester en het hele bestuur alvast hartelijk bedankt.

Stichting In den Scherminckel

Pater Dehonlaan 150

4615 DB Bergen op Zoom

E: scherminckel@home.nl

I: www.scherminckel.nl

F: www.facebook.com/scherminckel